

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИКО-СОЦІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК**

ПАНОРАМА ПОЛІТОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ

НАУКОВИЙ ВІСНИК РДГУ

Випуск 7

Рівне – 2011

Панорама політологічних студій :
науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. –
Рівне : РДГУ, 2011. – Вип. 7. – 273 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

- Бортніков В. І.** – д.політ.н., професор, завідувач кафедри політології Волинського національного університету імені Лесі Українки.
- Гон М. М.** – д.політ.н., професор, завідувач кафедри політичних наук Рівненського державного гуманітарного університету (головний редактор).
- Канцелярук Б. І.** – д.політ.н., головний науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Інституту світової економіки і міжнародних відносин.
- Киридон А. М.** – д.і.н., професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Київського міжнародного університету.
- Круглашов А. М.** – д.політ.н., професор, завідувач кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
- Макаренко Є. А.** – д.політ.н., провідний науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Інституту світової економіки і міжнародних відносин.
- Монолатій І. С.** – д.політ.н., професор кафедри політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
- Постоловський Р. М.** – к.і.н., професор, завідувач кафедри всесвітньої історії, ректор Рівненського державного гуманітарного університету.
- Тихомирова Є. Б.** – д.політ.н., професор, завідувач кафедри міжнародної інформації Волинського національного університету імені Лесі Українки.
- Троян С. С.** – д.і.н., професор, завідувач кафедри міжнародних відносин та країнознавства Рівненського інституту слов'язнавства Київського славістичного університету.
- Шеретюк В. М.** – к.і.н., доцент, декан історико-соціологічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету.
- Шугасва Л. М.** – д.філос.н., професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету.
- Юськів Б. М.** – д.політ.н., завідувач кафедри міжнародної інформації Рівненського інституту слов'язнавства Київського славістичного університету.

Друкується за рішенням Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету. Протокол № 3 від 28 жовтня 2011 р.

За редакцією д. політ. н., професора М. М. Гона

Науковий вісник «Панорама політологічних студій»
затверджений ВАК України науковим фаховим виданням з політичних наук
(постанова Президії ВАК України від 14 квітня 2010 р. № 1 – 05/3)
Свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ №16166-4638 Р

У збірнику вміщені статті з актуальних проблем міжнародних відносин, політичних процесів у країнах Європи та України зокрема, а також дослідження в царинах політичної філософії, етнополітології та етнодержавознавства.

Збірник адресований всім, хто цікавиться політичною наукою.

Адреса редакції: кафедра політичних наук,
Рівненський державний гуманітарний університет,
вул. Остафова, 29, м. Рівне, 33027.

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Бурдяк В. І., Федорчак Т. П.	6	Політико-правові засади розвитку відносин держави та громадянського суспільства в країнах ЦСЄ
Юськів Б. В.	13	Міграційна політика європейських держав в умовах глобальної економічної кризи
Геник М. А.	23	Польсько-українське примирення у політичній думці Клаудіуша Грабика
Черник П. П., Сулятицький І. В.	31	Сучасні відносини України з державами центральної Азії
Габрилевич А. С.	39	Євроінтеграційні колізії України
Патлашинська І. В.	46	Контрверсійність оцінок миротворчих операцій ООН і НАТО

ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ І ПРОЦЕСИ

Неліпа Д. В.	51	Класифікація соціально-політичних систем у праці А. Ханкена „Кібернетика та суспільство: аналіз соціальних систем”
Гон М. М.	59	Переміщені особи та біженці: шлях від таборів Ді-Пі до еміграції
Лукач У. Р.	64	Інтегративні підходи до природи політичних конфліктів
Пояркова Т. К.	72	Кризовий синдром – фантом модернізації
Мислюк Ю. В., Криворучко Н. В.	79	Особливості реалізації гендерної політики в Івано-Франківській області: динаміка політичної активності жінок
Недокус І. С.	86	Законодавство Республіки Білорусь у сфері ЗМІ: новітні тенденції
Панишко Г. Т.	93	Розвиток місцевого самоврядування у Ратнівському районі Волинської області за роки незалежності
Максимець Б. В.	100	Національно-демократичні партії в партійно-політичній системі сучасної України
Мишляєв Т. Ю.	108	Політична система Бельгії як інтегрування романської та германської політичних культур

Добржанська І. М.	114	Формування нормативно-правової складової національного механізму забезпечення гендерної рівності в Російській Федерації
Федчик Ю. Ю.	124	Базові методологічні концепти аналізу електорального простору
Троценко В. В.	133	Спільне та особливе виборчої активності електорату Львівської та Волинської областей у контексті загальноукраїнських політичних процесів
Хаврук І. А.	141	Конституційний Суд Республіки Білорусь у конституційних процесах: референдум 24 листопада 1996 року
Ломака І. І.	150	Українська діаспора: роль переміщених осіб і біженців у формуванні третьої хвилі еміграції
Шкуро А. С.	157	Компроміс у системі прийняття політичних рішень
Руда Л. А.	164	Перспективи виникнення глобальної цивілізаційної суперсистеми
Цецик Я. П.	173	УНДО та УСРП у парламентських виборах 1928 р. на Волині
Клим І. М.	180	Політична свідомість населення як чинник виникнення кризових явищ у сучасній українській політиці: аналіз і технології управління
Човган І. В.	186	Державна політика модернізації вищої освіти в Україні: свроінтеграційний аспект

ПОЛІТИЧНА ФІЛОСОФІЯ ТА ІДЕОЛОГІЯ

Березовська-Чміль О. Б.	194	Теоретико-концептуальні засади дослідження соціального капіталу
Климончук В. Й.	201	Інституційний вимір свободи в умовах демократії
Сувінські Е.	210	Патріотизм у процесі глобалізації
Притуляк С. І.	215	Соціалістичне суспільство і демократія: співвідношення базових принципів у програмних положеннях Соцінтерну

ЕТНОПОЛІТОЛОГІЯ ТА ЕТНОДЕРЖАВОЗНАВСТВО

Монолатій І. С.	224	Міжгрупові інтеракції на пострадянському просторі у дискурсі російської етнополітології
-----------------	------------	---

Савойська С. В.	235	Проблеми мовно-політичної ідентичності в сучасній Україні
Лазарович М. В.	240	Специфіка розміщення іноетнічного населення України на межі ХІХ–ХХ ст.
Українець В. О.	248	Етнічний екстремізм в Україні: політичні актори та їхні постулати

РЕЦЕНЗІЇ

Казакевіч А.	255	Інституційне оформлення етнополітичних взаємин у західноукраїнському регіоні в модерну добу
Монолатій І. С.	257	Імперіологія pop-fiction
Монолатій І. С.	264	Українське геноцидознавство: крок перший
Відомості про авторів	270	
Вимоги до оформлення статей	273	

ЕТНІЧНИЙ ЕКСТРЕМІЗМ В УКРАЇНІ: ПОЛІТИЧНІ АКТОРИ ТА ЇХНІ ПОСТУЛАТИ

У статті визначено сутність поняття «екстремізм», проаналізовано історичну еволюцію даного явища на території сучасної України, досліджено основні засади діяльності екстремістських організацій, що сповідують радикальну ідеологію, запропоновано їх класифікацію.

Ключові слова: етнічний екстремізм, ідентичність, толерантність, політкоректність, націоналізм, ОУН, ДСУ, «Свобода».

Українець В. А. Этнический экстремизм в Украине: политические актеры и их постулаты.

В статье определено понятие «экстремизм», проанализирована историческая эволюция этого явления на территории современной Украины, раскрыты основные принципы деятельности экстремистских организаций, которые исповедуют радикальную идеологию, предложена их классификация.

Ключевые слова: этнический экстремизм, идентичность, толерантность, политкорректность, национализм, ОУН, ДСУ, «Свобода».

Ukrainets V. O. Ethnic extremism in Ukraine: political actors and their postulates.

The article deals with the essence of the concept of "extremism", analyzes the historical evolution of this phenomenon on the territory of the modern Ukraine, studies the basic principles of activities of extremist organizations, which profess radical ideology, proposes classification of extremist organizations

Key words: ethnic extremism, identity, tolerance, political correctness, nationalism, OUN, DSU, "Freedom."

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналізуючи сучасні політичні процеси, не можна не відзначити значущість ролі в них етнічного екстремізму. Відтак він привертає увагу як науковців, так і громадськості загалом. Не в останню чергу такий статус-кво зумовлюється глобалізацією. Можна погодитися з Е. Гідденсом, що «глобалізація являє собою не один процес, а комплексну сукупність процесів. І ці процеси діють суперечливо, а то й конфронтаційно» [4, с. 14]. Зокрема, глобалізація може бути причиною відродження локальних культурних ідентичностей та одночасно викликати негативне ставлення до культурних цінностей інших груп. З-поміж різних аспектів її впливу на суспільні реалії назвемо фактор змиття етнічних розбіжностей, утворення так званих двох точок біфуркації в сучасному світі: християнської та ісламської.

Україна – одна з держав, де етнічний екстремізм пройшов фазу своєї генези і представлений на політичній арені низкою організаційно структурованих сил. Не можемо оминати увагою й зростання кількості організацій екстремістського спрямування, негативну динаміку зростання злочинності на етнічному ґрунті,

відсутність чіткої законодавчої бази, яка убезпечувала б державу від такого суспільно небезпечного явища, як етнічний екстремізм повсякдення.

Ступінь дослідження проблеми. Значний внесок у дослідження екстремізму зроблено російськими вченими та дослідниками А. А. Козловим [10], А. С. Грачевим. [5], В. П. Журавлем [6], А. Ю. Піджаковим [11].

Мета та завдання, які намагаємося розв'язати в даній статті, – це з'ясування причин зародження етнічного екстремізму та його розповсюдження в Україні внаслідок діяльності екстремістських організацій, визначення причин поширення екстремізму такого штибу на сучасному етапі. Для реалізації мети дослідження прагнемо реалізувати такі завдання: проаналізувати зовнішні та внутрішні фактори, що сприяють поширенню етнічного екстремізму в Україні, діяльність найбільш впливових екстремістських організацій сьогодення в державі, класифікувати їх за критеріями «походження» та «суміжності» ідеологічних засад, принципів діяльності, впливів діяльності екстремістських організацій на політичну ситуацію в Україні.

Виклад основного матеріалу. Серед проблем людства, які мають багатовікову історію, одне з вагомих місць займає екстремізм і найбільш крайня форма його прояву – тероризм. Більшість асоціює перший з явищами, які суперечать демократичному розвитку людства, нерідко «ідентифікують» його з ісламським релігійним фундаменталізмом, тероризмом.

Сутність останнього й екстремізму не є тотожною. Адже екстремізм є вихідним і включає в себе тероризм як найбільш крайню форму свого прояву. Екстремізм – діяльність окремої особи або групи осіб, спрямована на підготовку або вчинення правопорушень, злочинів з тією чи іншою політичною або релігійною метою, а також в інтересах окремих національних (етнічних) спільнот на фоні політичної, релігійної або національної ворожості, протистояння [11, с. 21].

Етнічний екстремізм має низку характерних особливостей. Це – заперечення інших думок і нетерпимість до їхніх прихильників, використання в якості ідеологічного обґрунтування аргументації «оновлених» традиційних вчень, апеляція до чуттєво-емоційного, а не раціонального мислення, створення харизматичних образів своїх лідерів, які є абсолютно непогрішними і яким фанатично підкорюються однодумці. Вищезгадані характеристики можуть існувати як окремо, так і доповнювати та взаємно зумовлювати одна одну. Це в свою чергу призводить до розширення сфери сприйняття поняття «етнічний екстремізм» та не дає чіткої відповіді щодо його практичного застосування [8, с. 26].

Екстремізм поділяють на кілька видів за сферами його прояву: релігійний, політичний, національний. Останній у свою чергу поділяється на расовий та етнічний. Релігійний екстремізм пов'язаний переважно з використанням крайніх методів боротьби на міжконфесійному ґрунті. Даний факт яскраво простежується в світовій історії на фоні християнсько-ісламського, ісламсько-юдейського, ісламсько-буддистського та інших міжконфесійних конфліктів. Важливим рушієм до зростання екстремістських настроїв, особливо в наш час, стало протистояння між окремими гілками світових релігійних систем [9, с. 56]. Нарешті, расовий екстремізм проявляється на фоні протистояння «чужих» та має найбільш крайні форми свого виразу: расизм, апартеїд.

Сприйняття процесу глобалізації окремими політичними силами й етнічними елітами має неоднозначні наслідки: спричиняючи «розмивання» кордонів між державами, супроводжуючись ломкою етнічних стереотипів, вони викликають відповідну реакцію з боку найбільш радикально налаштованого крила поборників національної ідеї, які нізащо не проміняють приналежність до «своїх» на певного роду економічний добробут. Варто зазначити, що деякі представники етнічних еліт не гребують методами, формами та засобами для досягнення даної мети і в більшості випадків педалюють екстремістські погляди. Вони використовують даний радикальний метод досягнення своїх цілей, не усвідомлюючи це та виправдовуючи все одним простим висловом «Переможців не судять» або «Мета виправдовує засоби» [1, с. 73].

Як це не парадоксально звучить, але в Україні етнічний екстремізм є явищем абсолютно не новим. Варто зазначити, що його виникненню сприяла низка взаємопов'язаних факторів, що пронизують історію формування української державності впродовж століть. До них ми відносимо той факт, що Україна знаходиться в центрі євразійського материка, що свідчить про високий рівень взаємодії з більшістю етносів, які проживають у ньому. Також відзначаємо, що процес формування української нації був досить тривалим та складним, що дуже часто призводило до формування вогнищ політичних конфліктів та непорозумінь між українцями та представниками інших релігій та етносів. Рефлексії деяких з цих суперечностей і конфліктів спостерігаються й досі, оскільки спонукають «площини» міжетнічної напруженості.

Оскільки частина сучасних екстремістських організацій в Україні є своєрідними клонами тих політичних акторів, які функціонують поза її кордонами, ми пропонуємо класифікувати їх за критерієм «походження»: російські, європейські, азійські, власне українські.

Починаючи з кінця 90-х рр. минулого століття, в Україні постають ті політичні сили, які мають російські витоки. До них ми відносимо: «Слов'янську Єдність», «Союз русского народа», «Единое Отечество», «Український рух проти нелегальної еміграції» (УРПНЕ). Дві перших є українськими філіями одноіменних російських організацій. Зокрема, «Союз русского народа» вважає себе правонаступником російських чорносотенців – учасників правохристиянських, монархічних і антисемітських організацій, які діяли в Російській імперії на початку ХХ ст. Тим часом УРПНЕ – це український осередок російської організації «Движение против нелегальной миграции», а організація «Слов'янська єдність» виникла на базі одеських активістів ультраправої організації «Русское национальное единство» (РНЕ), очолюваної О. Баркашовим.

До екстремістських організацій, що мають європейські корені, ми відносимо «Автономних правих» (Reactor), «Кров і Честь» (Blood and Honour). Перші формально існують у формі мережі окремих угруповань, позбавлених ієрархії та офіційних лідерів. Тим часом друга – це відділення міжнародної організації скінхедів, котра здебільшого реалізує силові акції та розповсюджує ультраправу (неонацистську) музику і атрибутику [12]. Назва «Blood and Honour» дослівно повторює есесівське гасло. У країнах Західної Європи ця організація переслідується законом. Тим часом в Україні не було жодного факту арешту активіста цієї організації, вилучення літератури чи заборони організованого нею концерту.

Азійське «джерело» виникнення ісламських організацій в Україні пов'язане з мусульманськими екстремістськими рухами, котрі з-поміж іншого пов'язані з процесом повернення депортованих кримських татар на їх етнічну ойкумену – Кримський півострів. Зокрема, в Україні нелегально діє одна з найбільших радикально налаштованих ісламських організацій – «Арріад», представництва якої розташовані переважно в південно-східних регіонах нашої держави, зокрема – в Донецьку, Харкові, Одесі, Сімферополі.

Найбільш поширеними в нашій країні екстремістськими організаціями є ті, що зародилися на території України. До них належать: «Державна самостійність України», «Соціал-національна асамблея» (СНА), Українська консервативна партія (УКП), «Соціал-Патріотична Асамблея Слов'ян» (СПАС), «Соціал-націоналістична партія України» (СНПУ), «Українська національна асамблея – українська національна самооборона (УНА-УНСО)». Також інколи не гребує екстремістськими гаслами у процесі своєї діяльності Партія Всеукраїнське об'єднання «Свобода», прикладом чого слугують події 25 вересня 2011 р. в Умані, де свободівці виступали з гаслами: «Умань без хасидів », «Геть хасидів з України» [7].

Серед перших організацій, які відносимо до числа екстремістських, зародилася Соціал-національна асамблея. Вона постала 8 листопада 2008 р. унаслідок об'єднання всеукраїнської організації «Патріот України» та регіональних структур «Слава і Честь» (Одеса), «Українська Альтернатива» (Чернігів), «Рід» (Київська обл.) та ін. [12]. 7–8 квітня 1990 р. у Львові утворилася «Державна самостійність України». Через неповних п'ять років – 14 лютого 2004 р. – постало Всеукраїнське об'єднання «Свобода», яку очолює досить яскравий і неординарний політичний лідер – Олег Тягнибок [12]. Ще один політичний актор – Українська консервативна партія, яка виникла на базі скандально відомої Міжрегіональної академії управління персоналом, видавництво якої свого часу надрукувало серію антисемітської літератури [12].

Названі партії й організації обстоюють досить чітку політичну платформу. Наприклад, УНА-УНСО виникла як один із уламків праворадикальної організації 90-х [12], що декларувала боротьбу проти російського впливу в Україні і виступала на захист української мови, культури, недоторканості її території. На сьогодні єдиної організації вже немає: вона розколотась на багато уламків, кожен з яких має дещо різне трактування ідей українського націоналізму.

У контексті досліджуваної проблеми суттєво, що вищепераховані організації, котрі виникли власне в Україні, мають багато спільного. Елементи екстремізму містяться як в їхніх програмних документах, так і в безпосередніх формах свого виразу (расизм, антисемітизм, негативне ставлення до іммігрантів). Це дає підстави класифікувати екстремістські організації, що діють в Україні, за критерієм «суміжності» їхніх ідеологічних засад та принципів діяльності. Відтак виділяємо організації, які оперують ідеями расизму й антисемітизмом, розробляють концепції та здійснюють заходи, спрямовані проти іммігрантів та іноземців.

До організацій, які в своїх програмних документах і діяльності оперують відверто расистськими та антисемітськими ідеями, відносимо: СНА, «Автономні праві», УНА-УНСО, «Blood and Honour», «Свобода».

Соціал-національна асамблея має чітко встановлену ієрархічну структуру, символіку (основою якої є «вовчий пазур» – символ Дивізії СС «Das Reich»), яскраво виражену неонацистську ідеологію, основними постулатами якої є мілітаризм, расизм, авторитаризм, антисемітизм, агресивна стратегія в зовнішній політиці, великодержавність. Основними ідеологами організації є А. Білецький, Ю. Збігнєв, О. Скіпальський, Г. Курдаков. Її діяльність спрямована на розпалювання міжетнічної ворожнечі. Про це свідчать цитати як лідерів СНА, так і цитати з програми організації: «Історична місія нашої нації в це переломне сторіччя – очолити і повести за собою Білі народи всього світу в останній хрестовий похід за своє існування, похід проти очолюваного семітами недолюдства» [3]; або ж інші промовисті цитати: «Лікування нашого Національного організму необхідно починати з Расового очищення Нації» [3], «Завдання нинішнього покоління створити Третю імперію – Велику Україну» [3].

Соціал-націоналісти не приховують своїх екстремістських поглядів і усвідомлюють незаконність своїх дій: «Нас не цікавлять норми міжнародного законодавства, толерантність і політкоректність. Ми сміємося над ними і тими, хто вірить у ці жидівські побрехеньки. Ми стоїмо на своїй землі і маємо повне право чинити тут все, що вважаємо за потрібне. І ніякі «норми моралі» не зупинять нас. Ми маємо обов'язок перед прийдешніми поколіннями зберегти нашу Націю-Расу і кожен, хто заважатиме цьому, має бути знищений» [2, с. 4].

СНА – не єдина політична сила, яка виступає на захист раси. Також ідею боротьби за чистоту білої раси сповідує «Blood and Honour», яка пропагує та симпатизує ідеям нацизму [12].

Расистські ідеї й антисемітизм простежуються і в ідеології УНА-УНСО [12], а також у «Автономних правах». Останні оперують також ідеями нацизму, що приховуються за псевдосоціальною демагогією. Метою діяльності «Автономних правах» проголошено боротьбу проти сіонізму, яка на практиці перетворюється в боротьбу проти усіх євреїв, а також протиставлення толерантності й лібералізму [12].

Низку ідеологій, зокрема «лібералізм, соціалізм чи комунізм», а також «демократію на зразок американської» не сприймають і члени ДСУ. Натомість вони закликають до побудови «Української держави, якою керують українці, і де пануватиме порядок і дисципліна». Вони відверто проголошують: «Ми за те, аби повернути росіян і євреїв на їх історичну батьківщину», а сутність їх неприйняття демократії відзеркалюється в такій сумнівній сентенції: «Україні терміново потрібен Адольф Вісаріонович Піночетенко» [14, с. 15].

Один з компонентів ідеологічної риторики екстремістських політичних сил складають антиемігрантські ідеї. Серед політичних сил, які виступають проти прибуття представників інших етносів в Україну, – «Автономні права», «Слов'янська Єдність», партія Всеукраїнське об'єднання «Свобода», «Український рух проти нелегальної еміграції». Боротьба з нелегальною міграцією в Україні, яка здійснюється завдяки тісній співпраці з правоохоронними органами, – основна мета діяльності останнього [12].

Партія Всеукраїнське об'єднання «Свобода» вимагає повернення до паспортів громадян України графі «національність», а водночас сповідує гасла боротьби проти поширення ісламу.

«Союз російського народу» першочерговий пріоритет своєї діяльності вбачає в боротьбі проти інтелігенції, інакودумства та інородців та активно використовує напади на іноземців, що призводить до розпалювання етноконфесійної ворожнечі [12].

Представники «Слов'янської Єдності» в свою чергу стверджують, «що інтереси нації вище особистих» [12]. Основою їх ідеології є недопущення насильницької українізації, боротьба з мігрантами. Але в процесі своєї діяльності вони використовують більш ліберальні методи боротьби, основою яких є здебільшого мирні демонстрації та акції протесту під прапорами Російської Федерації, що є відвертою провокацією щодо суверенітету України, але також і не хestують нападами на іноземців [12].

Важливим аспектом діяльності організації «Автономні праві» є боротьба за здоров'я нації. Декларуючи таку мету, «Автономні праві» сповідують поділ людей на «сорти»: тих, що мають право на нащадків і тих, хто такого права не має. Така категоричність базується на твердженні про буцїмто погану спадковість, а відтак члени названої організації обстоюють ідею стерилізації «спадково неповноцінних сімей». У повсякденні вони використовують різні форми діяльності, зокрема – мітинги, концерти, розповсюджують журнал з промовистою назвою «Новий порядок», а також здійснюють напади на іноземців та політичних опонентів, вчиняють терористичні акти – підпали магазинів, які належали громадянам неукраїнського походження з метою схилити останніх покинути Україну, а також вчиняють акти вандалізму [12].

Висновки. Процес поширення етнічного екстремізму в Україні пройшов етап латентності й став самоочевидним компонентом її суспільно-політичного життя. Ідеалізація автообразу «ми-українці», а всі інші «совки» – небезпечний катализатор націоналістичних міфів, що загрожують толерантній міжетнічній взаємодії.

Аналізуючи політичний процес в Україні, наразі не маємо підстав висувати про масштабне і актуалізоване соціальне замовлення на етнічний радикалізм. Принаймні, на рівні масових політичних настроїв очевидно неприйняття екстремістських форм прояву політичної активності. Незважаючи на ту обставину, що радикальні (за критерієм постулатів) організації привернули до себе значну увагу, етнічний екстремізм далекий від того, щоб бути головною проблемою сучасної України. Однак, через відсутність в державі законодавчої бази щодо запобігання й боротьби з проявами етнічного екстремізму, прихована загроза, все ж таки існує.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Баланда А. Соціальні фактори національної безпеки України / А. Баланда // Євроатлантикінформ (наук.-аналіт. бюл.). – 2006. – № 5 (11). – С. 72–74.
2. Білецький А. «Український расовий соціал-націоналізм», «Український соціальний націоналізм» / А. Білецький. – Патріот України, 2007. – С. 3–5.
3. Білецький А. Український Соціал-Націоналізм [Електронний ресурс] / А. Білецький // Соціал націоналістичний форум. – Режим доступу: <http://rid.org.ua/?p=256>
4. Гідденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя / Е. Гідденс. – К.: Альтерпрес, 2004. – 100 с.

5. Грачев А. С. Политический экстремизм / Андрей Серафимович Грачев. – М.: Мысль, 1986. – 269 с.
6. Журавель В. П.. Терроризм, экстремизм, сепаратизм: сборник / Валерий Петрович Журавель. – М.: МакБланш, 2005. – 288 с.
7. Информационный портал Сегодня ua. Страсти в Умани [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
<http://photo.segodnya.ua/kriminal-i-proisshestiya/v-umani-berkut-podralsya-so-svobodovtsami/>
8. Козлов А. А. Об определении экстремизма / А. А. Козлов // Экстремизм в среде петербургской молодежи: анализ и вопросы профилактики. – СПб., 2003. – С. 26.
9. Малышева Д. После «черного вторника»: ислам и терроризм в России и СНГ / Д. Малышева // Мировая экономика и международные отношения. – 2002. – № 3. – С. 55–58.
10. Молодежный экстремизм / СПб. гос. ун-т, Науч.-исслед. ин-т комплексных соц. исслед. ; [ред. А. А. Козлов]. – СПб.: Изд-во СПбГУ, 1996. – 141 с.
11. Пиджаков А. Ю. Борьба с политическим терроризмом и экстремизмом: международно- и национально-правовые проблемы: Монография / А. Ю. Пиджаков. – СПб.: Нестор, 2003. – 288 с.
12. Ультраправі організації в Україні [Электронный ресурс] / Правозахисний фонд ім. Р. І. Марочкіної. – Режим доступа:
<http://marochkina.wordpress.com/2010/03/22/analiz-utrpravvyh/>
13. Феномен экстремизма / [под ред. А. А. Козлова]. – СПб.: Изд-во С.-Петербургского ун-та, 2000. – С. 21.
14. Щербатюк А. «Основы санації» / А. Щербатюк // Нескорена нація. – 1994. – № 16. – С. 12–16.

Наукове видання

ПАНОРАМА ПОЛІТОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ

Науковий вісник РДГУ

Випуск 7

Підписано до друку 28.10.2011 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 20,4. Замовлення №110/1. Наклад 300

Віддруковано засобами різнографічного друку
ПП Самборський І.О.
33028, м. Рівне, вул. Толстого, 3
тел.: 0362-22-41-20

П–16 Панорама політологічних студій : науковий вісник
Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне :
РДГУ, 2011. – Вип. 7. – 273 с.

УДК 32
ББК 66.0